

Ido Leden, överläkare, reumatologsektionen, Centralsjukhuset i Kristianstad

Björn Svensson, docent, f d överläkare, reumatologsektionen, Helsingborgs lasarett

Barbro Hårding, osteolog, Riksantikvariets avdelning i Örebro

Emilia Nuorala, doktorand, arkeologiska forskningslaboratoriet, Stockholms universitet

Kerstin Lidén, docent i laborativ arkeologi, arkeologiska forskningslaboratoriet, Stockholms universitet

Anders Götherström, fil dr, avdelningen evolutionsbiologi, Uppsala universitet

Paleopatologi kan berika modern reumatologisk forskning

I aprilnumret av detta års *Journal of Rheumatology* publicerades en artikel [1] som diskuterar huruvida modern paleopatologisk forskning kan bidra med framsteg när det gäller att försöka finna orsaken till reumatoid artrit. Författarna svarar obetingat ja på denna fråga och menar att sjukdomars epidemiologi, det vill säga deras förekomst geografiskt och tidsmässigt, kan ge viktiga ledtrådar till deras etiologi. Man framhåller att vad gäller reumatoid artrit har det i decennier diskuterats huruvida detta är en sjukdom som fanns redan under antiken eller om den är ny med sina första sjukdomsfall först i början av 1800-talet. Anhängare av den senare åsikten har hävdats att det före år 1800 inte finns några belägg för sjukdomens existens vare sig i skriftliga källor eller konstverk samt sist men inte minst att paleopatologiska bevis saknas. Artikelförfattarna har gjort en systematisk genomgång av tillgänglig litteratur och deras tolkning av denna är den motsatta. Det finns ett visst stöd för åsikten att reumatoid artrit fanns redan under antiken. Sålunda har antika författare som Scribonius Largus (Caesars livmedikus) och Soranos från Efesos bägge beskrivit kronisk, deformerande ledsjukdom hos kvinnor som skulle kunna vara reumatoid artrit. Författarna bidrar själva med en upptäckt av en mexikansk text från 1500-talet i vilken den spanske läkaren Hinojosos beskriver en ledsjukdom som enligt deras uppfattning sannolikt är reumatoid artrit. Man understryker dock svårigheterna vid tolkning av äldre litteratur eftersom nosologi och föreställningsvärld var helt annorlunda jämfört med idag. Man håller med om att den första odiskutabla beskrivningen av reumatoid artrit är den som fransmannen Landré-Beauvais publicerade i en avhandling år 1800. Även om man vid systematisk granskning av konstverk från 1500- och 1600-talen funnit avbildningar av händer med ledförändring av den typ man ser vid reumatoid artrit så finns det, om vi förstår författarna rätt, inget konstverk som odiskutabelt återger de klassiska »reumatoid artrit-deformiteterna«.

Av stort intresse i sammanhanget är naturligtvis de paleopatologiska rapporter som beskriver fynd som bedömts som förenliga med reumatoid artrit. Sådana finns från svensk och

dansk stenålder, från svensk medeltid, från romersk (Thould 1983) och saxisk tid i England, från tidig och sen medeltid i Frankrike och utom Europa från tidiga indianska bosättningar (6500–450 f Kr) i USA. Vad gäller de europeiska rapporterna så är det bara fem skelettfynd som författarna »godkänner« som sannolik reumatoid artrit: det skelett av en kvinna som Thould och Thould beskrivit 1983 [2] och de fyra skelettfynd från Frankrike, som än så länge bara finns rapporterade i abstraktform [3]. Författarna själva har tidigare rapporterat (även detta bara i abstraktform) om en genomgång av mexikanska skelett från olika tidsperioder (1400 f Kr–1550 e Kr) där man funnit ledförändringar överensstämmande med reumatoid artrit i inte mindre än 21 olika skelett [4].

Författarna avslutar med att se framåt, mot kommande tvärvetenskapliga paleopatologiska undersökningar, där makromorfologiska studier kompletterade med modern DNA-teknik ger nya möjligheter att få ett definitivt svar på huruvida reumatoid artrit är en gammal eller ny sjukdom. Man menar att sådana studier också har en hypotesgenererande potential, som kan komma att befrukta modern reumatologisk forskning gällande etiologi och epidemiologi. Vi delar denna åsikt.

Referenser

1. Aceves-Avila FJ, Medina F, Fraga A. The antiquity of rheumatoid arthritis: a reappraisal. *J Rheumatol* 2001;28:751–7.
2. Thould AK, Thould BT. Arthritis in Roman Britain. *BMJ* 1983;287:1909–11.
3. Clavel G, Grados F, Viger B, Obry C, Catteddu I, Treves R, et al. Was rheumatoid arthritis existing in the middle ages [abstract]? About four cases. *Arthritis Rheum* 1999;42 Suppl:245.
4. Fraga A, Aceves-Avila FJ, Medina F, Báez-Molgado S. Paleopathological examination of ancient bones suggest rheumatoid arthritis originated in America [abstract]. *Panlar Bulletin* 1986;1:4–5.